

Johan Lindberg och Charlotte Samuelsson
Avdelningen för Befolkning och välfärd

Möte i användarrådet för välfärdsstatistik 6 november 2020

Närvarande:

Per Molander, ordförande
Anna Dahlberg, Myndigheten för delaktighet
Karin Halldén, Institutet för social forskning
Hanna Hultin, Försäkringskassan
Lizbeth Valck, Finansdepartementet (ersättare för Linnea Källqvist)
Nasser Nuru Mahmud, Folkhälsomyndigheten
Håkan Nyman, Socialdepartementet
Jesper Roine, Handelshögskolan
Karoline Sjölander, Konsumentverket

Från SCB

Magnus Sjöström, BV/LEDN
Alexandra Kopf Axelman, enhetschef BV/SV
Marie Lidéus, enhetschef BV/BEV
Nina Grönborg, NR/OEM
Eiwor Höglund Dávila, BV/LEDN (punkt 4)
Marcus Vingren, BV/BEV (punkt 6)
Kaisa Ben Daher, ES/LEDN (punkt 7)

Johan Lindberg, BV/BEV, sekreterare (punkt 5)
Charlotte Samuelsson, BV/SV sekreterare

Frånvarande:

Henrik Lysell, Socialstyrelsen

1. Mötet öppnas

Per Molander

Ordföranden hälsade alla välkomna till det digitala mötet.

2. Godkännande av dagordningen

Per Molander

Inga synpunkter på dagordningen.

3. Information från SCB

Magnus Sjöström, Avdelningen för Befolkning och välfärd (BV)

Magnus Sjöström, chef för Avdelningen för Befolkning och välfärd, inledde med att informera om SCB och budgetpropositionen. Budgetpropositionen innehåller inga nyheter eller förslag som i sak påverkar SCB:s uppdrag. Däremot finns det ändringar som påverkar anslagsnivån, i huvudsak minskningar och omfördelningar av anslag. Det betyder att personalstyrkan behöver minskas, vilket i huvudsak kommer att ske genom att SCB inte kommer att rekrytera när personal av olika skäl slutar.

SCB har under ungefär ett års tid arbetat aktivt med att uppdatera strategin, som består av cirka 60 olika delmål. Det finns nu ett utpekat ansvar för respektive delmål på avdelningschefs nivå. Strategin omfattar följande fyra så kallade kraftsamlingar, som utgör grupper av delmål som SCB har bestämt har särskild betydelse och därför ska prioriteras:

- **Principen om öppna data** handlar om att SCB i större utsträckning fritt ska tillhandahålla data i statistikdatabasen (SSD). Statistikutbudet i statistikdatabasen har bland annat ökat på lokal och regional nivå, bland annat finns nu statistik på delområden och regionala befolkningsframskrivningar. Arbetet bedrivs tillsammans med andra statistikansvariga myndigheter för att ta ett mer samlat grepp kring officiell statistik som öppna data. Arbetet kommer att fortsätta även under 2021.
- **Medias referenser till SCB har fördubblats** utgör ett av delmålen i strategin. Delmålet handlar om att försöka få ett större genomslag med till exempel analyser eller experter som uttalar sig om statistikens innehåll. Resultat av arbetet för att uppnå detta delmål är bland annat att en ny startsida skapats för webben, en mediehandbok har tagits fram och en analysgrupp arbetar aktivt sedan i våras med att snabbt ta fram relevant statistik med avseende på Corona-pandemin. Ett exempel på justering av den löpande statistiken med anledning av pandemin är att dödstaten numera publiceras på veckobasis istället för på månadsbasis. Ett annat exempel är tillagda frågor i Arbetskraftsundersökningarna (AKU) om frånvaro och hur det är relaterat till pandemin. SCB har också publicerat analyser med hänsyn tagen till pandemin:
<https://www.scb.se/hitta-statistik/corona/corona-i-statistiken/>

Ambitionen är att detta arbetssätt ska fortsätta även efter pandemin

och skapa förutsättningar för att SCB snabbare ska kunna publicera till exempel analyser om sådant som är aktuellt just nu.

- **Uppgiftslämnarbördan för individer och hushåll ska halveras.** Som ett led i detta arbete ska SCB i första hand använda registerinformation. När data ska samlas in från individer och hushåll ska det vara möjligt att svara via webben. För att minska uppgiftslämnarbördan för företag föreslås – ett förslag som just nu är under beredning – att undersökningar ska baseras på reducerade urvalsstorlekar. Insatserna för att minska uppgiftslämnarbördan är långsiktiga till sin karaktär och kommer vara aktuella under flera år.
- **Framtagning av ny och moderniserad arbetsmarknadsstatistik** tillsammans med Arbetsförmedlingen, Medlingsinstitutet och Arbetsmiljöverket. Här handlar det om att skapa en bättre samordning av arbetsmarknadsstatistiken och att minska behovet av direktinsamling, till exempel via Arbetskraftsundersökningarna (AKU) som kostar mycket pengar och innebär en stor uppgiftslämnarbörda, och att hitta alternativ i form av registeruppgifter. I sammanhanget nämndes arbetsgivardeklaration på individnivå (AGI), som numera finns på månadsbasis och således skulle kunna utgöra god hjälpinformation för AKU.

Under våren har det gjorts användarkartläggningar kopplat till behoven kring arbetsmarknadsstatistiken. Tre möjliga inriktningar för den nya arbetsmarknadsstatistiken har mejslats ut och diskuterats med användarna – och en fortsatt dialog kommer att ske framöver. Förslagen har bland annat presenterats och diskuterats på ett ILERA-seminarium (<http://ilerasvenska.se/>) i oktober. Planen är att det i slutet av maj 2021 ska finnas ett slutligt förslag. För mer information, se SCB:s hemsida: www.scb.se/arbetsmarknad

Den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken har tidigare tillhört avdelningen för Ekonomisk statistik, medan den urvalsbaserade AKU tillhört avdelningen för Befolkning och välfärd. Från och med 1 oktober har SCB bildat en gemensam enhet av dessa två enheter. Den nybildade enheten, som är delad på de två orterna, leds av en enhetschef tillsammans med en gruppchef på respektive ort.

För ytterligare information, se anteckningarna för punkt 7 i detta dokument.

4. Socioekonomisk indelning, SEI 2020 – pågående utvecklingsarbete

*Eiwor Höglund Dávila, Avdelningen för Befolkning och välfärd
(BV)*

Utvecklingsarbete pågår på SCB för att ersätta den socioekonomiska indelningen, SEI, som publicerades 1982. Arbetsgruppen har tagit del av tidigare resultat – framför allt en omfattande utvärdering som var klar hösten 2000, men även en mindre utredning från 2013 – och remissrundor. Arbetsgruppen har också haft diskussioner och återkommande kontakter med användare, framför allt forskare vid Institutet för social forskning (SOFI) och fackliga företrädare. I mars 2020 genomfördes en remissrunda avseende ett första förslag av SEI 2020.

Förslaget av SEI 2020 baseras bland annat på ökade krav på mer och fler registerbaserad data och analyser, liksom önskemål om en klassifikation som med små resurser kan hållas aktuell.

Förslaget innebär att SEI 2020 kommer att baseras helt på registerdata (Yrkesregistret) om svensk standard för yrkesklassificering (SSYK 2012) och bli en variabel i Yrkesregistret.

Förslaget innebär också att det är Medlingsinstitutets indelning i arbetare och tjänstemän, baserat på SSYK 2012, som kommer att bestämma vilka yrken som ska räknas som arbetaryrken respektive tjänstemannayrken i SEI 2020. Delgrupper av arbetare och tjänstemän kommer att skapas baserat dels på bedömningsgrunder som Prognosinstitutet utvecklat för sitt arbete med Trender och prognoser, dels på en analys av ca 670 insamlade kollektivavtal. Företagare är tänkt att identifieras på samma sätt som i den registerbaserade arbetsmarknadsstatistiken (RAMS).

Det nuvarande förslaget av SEI 2020, innebär att grupperingarna av arbetare (ej facklärda och facklärda) respektive tjänstemän (lägre, mellan och högre) kommer att avgöras på basis av vilka kvalifikationskrav, i form av antal utbildningsår, ett yrke vanligtvis kräver.

Planen är att SEI 2020 ska kunna implementeras under 2021.

Förslag på indelning för SEI 2020

Kod			Utbildning (efter grundskolan, i år)	Utbildning (efter gymnasium, i år)
	Arbetare			
51	Ej facklärd	varuproducerade	<3 år utb.	
50	Ej facklärd	tjänsteproducerade	<3 år utb.	
41	Facklärd	varuproducerade	>=3 år utb.	
40	Facklärd	tjänsteproducerade	>=3 år utb.	
	Tjänstemän			
30	Lägre tjänstemän		<5 år utb.	<2 år
20	Tjänstemän på mellannivå		>=5 & < 7 år utb.	>=2 & < 4 år
12	Högre tjänstemän		>=7 utb.	>= 4 år
10	Ledande befattningar	yrken i direktionen i större företag/org		

5. Täckningsbrister i inkomststatistiken – inkomster från de nordiska länderna

Johan Lindberg, BV/Enheten för statistik om befolkning och ekonomisk välfärd

Inkomst- och taxeringsregistret (IoT) och den officiella inkomststatistiken omfattar i huvudsak inkomster från arbete och olika transfereringar i Sverige. Inkomst som svenskar får från utlandet saknas därför i stor utsträckning i statistiken. Denna täckningsbrist påverkar inkomststatistiken i stort, men i synnerhet statistiken för kommuner som ligger nära grannländerna, där en förhållandevis stor andel personer gränspendlar – det vill säga bor i Sverige men arbetar i grannlandet.

Denna brist gör inkomststatistiken ofullständig, och innebär att statistik användare kan dra felaktiga slutsatser. Särskilt analyser och jämförelser av inkomster på kommunnivå eller annan regional nivå riskerar att bli felaktiga.

SCB har därför utrett förutsättningarna för att löpande kunna komplettera statistiken med inkomster från de nordiska länderna.

I syfte att undvika dubbelbeskattning utbyter de nordiska skattemyndigheterna inkomst- och skatteuppgifter med varandra på årlig basis. Detta utbyte regleras i förordningen ([1997:1157](#)) om handräckning i skatteärenden mellan de nordiska länderna. Genom detta utbyte har SCB fått tillgång till inkomst- och skatteuppgifter från

de nordiska länderna för personer folkbokförda i Sverige för perioden 2011–2018.

Skatteverket utbyter även inkomst- och skatteuppgifter inom EU i syfte att undvika dubbelbeskattning. Detta utbyte regleras genom Directive on Administrative Cooperation ([DAC](#)). Det nordiska utbytet och utbytet via EU överlappar varandra i vissa avseenden. Skatteverket har flaggat för att utbytet via det nordiska samarbetet kan upphöra framgent där data överlappar. En konsekvens av detta kan bli att dessa uppgifter inte blir tillgängliga för SCB, då SCB i dagsläget endast har tillgång till inkomst- och skatteuppgifter som utbyts via det nordiska samarbetet.

Inkomst- och taxeringsregistret

Revideringen av IoT görs i ett första steg i produktionen av årgång 2019. IoT kommer även att uppdateras bakåt i tiden till 2011 för att få en jämförbar tidsserie för statistiken.

I samband med att utländska inkomster införs i registret skapas ett antal helt nya variabler som kompletterar redan befintliga variabler:

TTJLONU	Lön, utländskt beskattad
TPENSAU	Pensioner, utländskt beskattad
SSLUTU	Skatt, utländsk

Dessa grundvariabler ingår sedan i ytterligare härledning i registret. Variablerna skapas så det är möjligt att exkludera den utländska inkomsten för att möjliggöra jämförelser bakåt i tiden. Förutom nämnda grundvariabler skapas ytterligare en härledd variabel:

TTJU	Inkomst av tjänst, utländskt beskattad
------	--

Inkomst- och skattestatistiken

Undersökningen Inkomster och skatter omfattar både inkomststatistik för individer och hushåll och statistik över skatter och taxerade inkomster.

De olika statistikdelarna har delvis olika syften, och det finns skäl att hantera utländska inkomster som inte tas upp till beskattning i Sverige på olika sätt. Syftet med statistiken som avser skatter och taxerade inkomster är att beskriva svensk beskattning, det skulle därmed inte vara aktuellt att inkludera utländska inkomster och skatter i denna statistik. Övrig statistik avseende inkomster och skatter för individer och hushåll kommer dock att beröras av uppdateringen av IoT.

Påverkan på statistiken blir störst på regional nivå, där de tre kommunerna Årjäng, Strömstad och Eda, vilka samtliga gränsar mot Norge, sticker ut med störst inkomstökningar. Vid gränsen mot

Danmark och Finland är det Malmö respektive Haparanda som ser sina inkomster öka mest.

Inkomsterna ökar generellt mer för män än för kvinnor samt för personer födda i något av de övriga nordiska länderna.

Inkomstspridningen för disponibel inkomst blir något lägre, främst för att inkomsterna ökar mer i den nedra halvan av inkomstfördelningen. Andelen med låg ekonomisk standard minskar något, samtidigt som det även finns en viss ökning av andelen med hög ekonomisk standard.

Frågor och kommentarer från ledamöterna:

Kommentar från Håkan Nyman (Socialdepartementet): Välkommet arbete. Kommer dessa uppgifter även att läggas in i STAR-urvalet?

Svar SCB: Det är tänkt att dessa uppgifter ska tas med i urvalen för FASIT – det ska vi titta på under hösten så att vi tar med det för grundår 2019. Vi behöver fundera på hur det kommer att påverka t.ex. skatteberäkningar.

Kommentar om jämförbarhet över tid och att det är viktigt att det på ett tydligt sätt framgår för användare av statistiken att dessa förändringar har gjorts, så att inte felaktiga slutsatser dras av statistiken, framför allt på kommunal nivå. Kan vara värdefullt med parallell redovisning av vissa uppgifter.

Fråga om det är aktuellt att ta in uppgifter från ytterligare länder.

Svar SCB: Detta har diskuterats under arbetets gång. Möjligheter finns då data från andra länder finns hos Skatteverket. Dock är det andra juridiska förutsättningar jämfört med inhämtande av data från de nordiska länderna. Det pågår dock inget arbete avseende detta för tillfället, men det skulle kunna bli aktuellt framgent.

6. Experiment rörande nytt datainsamlingsätt för utgiftsstatistiken

Marcus Vingren, BV/Enheten för statistik om befolkning och ekonomisk välfärd

Undersökningen Hushållens utgifter belyser bland annat utgifter för varor och tjänster bland olika hushållsgrupper. Insamlingen görs direkt från hushållen och är krävande för uppgiftslämnarna, vilket resulterar i låg svarsfrekvens.

Under de senaste åren har en ny design för undersökningen Hushållens utgifter tagits fram. Utgifterna har delats in i tre olika områden och ett hushåll rapporterar sina utgifter inom ett av dessa områden.

Områdena är:

- BUT – boendeutgifter: bostaden/boendet, möbler, vitvaror, hushållstjänster, telefoni, surf mm.
- LUT – livsmedel, dryck, kläder, skor, tobak, restaurangbesök, renhållningsprodukter, personlig hygien, hälsa och post.
- DUT – diverseutgifter: främst utgifter som är kopplade till transport, resor, utbildning och nöjen.

Under 2021 kommer alla tre delarna inom HUT att samlas vilket möjliggör att statistik om hushållens samtliga utgifter kan tas fram.

Sådan statistik har SCB inte kunnat framställa sedan man publicerade statistiken som avsåg 2012. De tre olika urvalen kommer tillsammans ge information om hushållens totala utgifter och hur hushållen fördelar dem. Tanken är att svarsfrekvensen och kvaliteten ska öka då bland annat uppgiftslämnarbördan har minskat ordentligt.

Under 2019/2020 har ett experiment gjorts för att utreda möjligheten att förenkla insamlingen av livsmedel etc. (LUT-avsnittet i undersökningen). Experimentet skulle svara på om det är möjligt att, med godtagbar kvalitet, samla in uppgifter utan att använda sig av dagbok och kvitton.

Under experimentet delades urvalet in i två grupper; en kontrollgrupp med insamling på traditionellt sätt, och en experimentgrupp med förenklad insamling.

Resultat från experimentet visar att svarsandelarna är högre i experimentgruppen, oavhängigt hushållstyp, region och födelseland. Dock är det stora variationer i utgifter för samma utgiftsgrupper mellan de två grupperna. Jämförelser med andra källor tyder dock på att resultaten för experimentgruppen kan anses vara av bättre kvalitet och således mer tillförlitliga. Därmed beslutas att kommande insamling under 2021 av LUT kommer att genomföras enligt det förenklade upplägget i experimentet.

Frågor och kommentarer från ledamöterna:

Kommentar om att man kan tänka sig att vissa grupper svarar i lägre utsträckning på grund av tidsbrist, exempelvis höginkomsttagare och barnfamiljer. Hur arbetar SCB med dylika problem?

Svar SCB: SCB har undersökt möjligheten att samla in data direkt från kortföretag och affärskedjor. Inget aktuellt just nu, men arbete pågår.

I experimentet användes gåva (värdecheck på 99 kronor) som incitament för att öka svarsfrekvensen.

Kommentar om att uppgifter, såsom inkomster, för funktionsnedsatta saknas i statistiken. Finns det möjlighet att ta fram detta?

Svar SCB: GALI (Global Activity Limitation Indicator) kommer att finnas med I ULF/SILC framöver, vilket kommer att möjliggöra redovisning efter funktionsnedsättning och exempelvis inkomster.

7. Utveckling av arbetsmarknadsstatistiken

Kaisa Ben Daher, Avdelningen för ekonomisk statistik (ES)

I slutet av 2019 påbörjade SCB ett myndighetsövergripande utvecklingsprojekt tillsammans med Medlingsinstitutet, Arbetsmiljöverket och Arbetsförmedlingen med syfte att modernisera och framtidssäkra den svenska arbetsmarknadsstatistiken. Den övergripande ambitionen är att säkerställa en god kvalitetsnivå i statistiken, anpassa statistiken till förändrade samhällsbehov och säkerställa att tillgängliga resurser används på ett effektivt sätt.

Utvecklingsprojektet ska till 31 maj 2021 resultera i ett förslag på vilken officiell statistik som SCB i framtiden ska ta fram inom ämnesområdet Arbetsmarknad.

Tidsplanen för projektet omfattar följande aktiviteter:

- Kvartal 1–2, 2020
Kartlägg användarbehov, krav från Eurostat och andra länders erfarenheter inom området.
- Kvartal 3–4, 2020
Generera ett antal möjliga inriktningar, samt analysera och värdera dessa tillsammans med centrala användare.
- Kvartal 1–2, 2021
Föreslå *en* inriktning för hur den nya statistiken ska vara utformad och hur den fortsatta utvecklingen av arbetsmarknadsstatistiken ska drivas framåt.

Hittills har man inom ramen för utvecklingsprojektet bland annat genomfört en kartläggning av externa och interna användarbehov, kartlagt internationella EU-regleringar av arbetsmarknadsstatistiken samt gjort metodutredningar av AGI (månatliga arbetsgivardeklarationer på individnivå) dels som hjälpinformation i AKU, dels som ny källa till antal anställda i KS (Kortperiodisk sysselsättningsstatistik).

För närvarande pågår redovisning och tillvaratagande av relevanta erfarenheter från och lösningar för statistikframställningen i andra länder, inventering av datakällor och samordning av insamling av uppgifter samt utveckling av analys med fokus på användare och användning.

De tre möjliga inriktningar på arbetsmarknadsstatistiken, som projektet arbetat fram, och som, genom samverkan med användare, ska förädlas till ett förslag kan kortfattat beskrivas på följande sätt:

- **Inriktning 1: MINI**

Inriktningen innebär en ambitionshöjning för direktinsamlingen, dvs. en ambitionshöjning för urvalsbaserad statistik. Enligt Mini-inriktningen sker inga större förändringar av dagens statistik i termer av underliggande produkter. Inriktningen innebär framför allt en utökad urvalsstorlek i Arbetskraftsundersökningarna (AKU) – en återgång till den tidigare urvalsstorleken. Inriktningen innebär dessutom en ökad samordning av olika produkter, till exempel i form av en ny kvartalsvis analysprodukt som löpande jämför statistik från statistikprodukter med samma målstorheter. Därtill föreslås en ny undersökning om efterfrågan på arbetskraft och matchning, som skulle vara en sammanslagning av de tre produkter som nu finns.

- **Inriktning 2: MIDI**

Inriktningen innebär att nuvarande urvalsstorlek bibehålls för AKU. Istället används resurserna till att utveckla den registerbaserade aktivitetsstatistiken (RAKS) för att beskriva befolkningen efter aktivitet på arbetsmarknaden kvartalsvis, istället för på årsbasis. Förslaget innebär också att RAKS blir officiell statistik. För att kunna genomföra detta förslag behöver SCB fler leveranser av administrativa data från andra myndigheter, som till exempel Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

- **Inriktning 3: MAXI**

Inriktningen innebär register som huvudregel och den produkt som nämns i MIDI-alternativet – den registerbaserade aktivitetsstatistiken (RAKS) – görs i förslaget till en ännu bättre produkt. För att Maxi-alternativet ska kunna genomföras fullt ut behövs uppgifter som i dagsläget inte finns tillgängliga för SCB, men som på längre sikt skulle kunna vara möjliga att få tillgång till. Förslaget innebär också en minskad urvalsstorlek för AKU, oklart än i vilken utsträckning.

Syftet med att utforma dessa tre skilda inriktningsförslag är att tydliggöra att det slutliga förslaget avseende framtidens arbetsmarknadsstatistik, oavsett dess innehåll på detaljnivå, kommer att vara resultatet av en del svåra överväganden.

För mer information, se [Framtidens arbetsmarknadsstatistik – ett diskussionsunderlag](#) som finns publicerad på SCB:s webbsida.

Ledamöterna uppmanades att kontakta SCB med sina reflektioner, synpunkter och frågor genom att skicka e-post till adb.arbetsmarknad@scb.se

För mer information, se www.scb.se/arbetsmarknad

8. Externa ledamöter om statistikbehov, synpunkter, frågor

- Håkan Nyman (Socialdepartementet): Stort behov av kunskap om LSS och assistansersättning, bland annat av tillgång till data i exempelvis FASIT. Departementet kommer att kalla berörda myndigheter till ett möte kring de här frågorna, förhoppningsvis redan i år.
- En av ledamöterna tycker att SCB:s webbplats har blivit bättre och att det har blivit lättare att hitta statistik.
- En av ledamöterna uppskattade SCB:s rapport [Lämna ingen utanför](#) och hoppas att SCB tar den vidare både internt och externt.